

УДК 327.83 (477)

О. М. Васильченко
аспірант*кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка***УКРАЇНСЬКИЙ РЕЛІГІЙНИЙ ДИСКУРС У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО
МІЖДЕРЖАВНОГО КОНФЛІКТУ**

Постановка проблеми. Сфера суспільної – й зокрема політичної – взаємодії визначається низкою факторів, серед яких одним із найголовніших є когнітивно-смысловий. Саме він через ряд комунікативних практик стає основою й конфліктної свідомості сторін будь-якого міжнародного конфлікту, тобто характерної системи сприйняття, що антагонізує відносини сторін стосовно об'єктного поля протистояння та, звісно, одне одного. До того ж, оскільки ключовою складовою нинішнього російсько-українського міждержавного конфлікту, на думку автора, є саме інформаційно-психологічний – котрий й зумовлює відповідну політичну динаміку – на перший план дослідження мають бути висунуті саме дискурсивні практики сторін. Через це, з метою винайдення в майбутньому оптимальних шляхів врегулювання зазначеного міжнародного конфлікту, наразі варто звернути увагу на окремі особливості українського релігійного дискурсу, репрезентованого в діяльності Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО).

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми дослідження. Першою причиною обрання саме такого вектору дослідження є стан розробленості теми у вітчизняній науці. До питання релігійного дискурсу як явища в цілому та властивостей його реалізації в Україні зокрема зверталися достатньо українських дослідників, проте зазвичай, будучи зосередженими в межах власних дисциплінарних рамок, їм не вдавалося – або ж вони не ставили собі за ціль – повніше дослідити дану тематику саме на міждисциплінарному рівні. Так, Н. Одарчук та Н. Приварська у своїх роботах розкривають сутність релігійного дискурсу, виходячи з лінгвістичної парадигми, виокремлюючи при цьому його цілі, стратегії, жанрову специфіку саме як комунікативної технології. Ю. Чернишова ж уточнює визначення понять релігійних стилів, тексту, дискурсу та мови задля використання в дослідженні саме релігійних текстів. У свою чергу, Т. Шевченко пропонує розглядати релігійний дискурс в Україні виключно як дискусії останнього десятиліття про проблеми сучасної історіографії історії Церкви в нашій державі. Саме тому автор вважає за доцільне підтримати думку І. Богачевської, котра вже, приймаючи до уваги контекст ідейного поля постмодернізму та постструктуралізму, пропонує розуміти саме поняття дискурсу в якості специфічної для конкретної культури й соціуму мовної реалізації, що конструє певний «соціальний порядок». При цьому зазначена дослідниця здебільшого, знову ж таки, використовує саме лінгвістичну парадигму в тлумаченні концепту релігійного дискурсу, який пропонує розуміти як релігійний текст у реальному спілкуванні.

Більш того, в контексті даного дослідження вагомою є ідея, котру свого часу висловила В. Титаренко. Дослідниця, по-перше, наголошує на важливості та ефективності використання дискурс-аналізу як методу дослідження соціальної взаємодії через призму дискурсивних практик; а, по-друге, доводить, що оскільки релігійний дискурс домінує над раціональним знанням, то у сфері релігійної дискусії істинність того чи іншого явища або процесу сприймається не як відповідність дійсності, а радше вищому, сакральному носію істинності. Останнє твердження, на думку автора, є критично важливим для розуміння потенціалу релігійного дискурсу як інструменту соціальної самоорганізації та управління, зокрема по відношенню до міжнародних конфліктів, оскільки тут ми маємо справу саме з інформаційно-психологічним та смисловим виміром безпеки, що забезпечується шляхом згаданого типу дискурсивних практик. Через це для даного та подібного йому досліджень необхідним є врахування також поглядів Н. Савелюк, для котрої специфіка релігійного дискурсу стала об'єктом психолінгвістичного дослідження. Варто відмітити й вагомність доробку даної дослідниці для розвитку української наукової думки в тому, що вона виокремлює релігійний дискурс як сукупність соціальних за формою й релігійних за змістом мовленнєвих дій; таким чином, на переконання Н. Савелюк, через саме поняття «дискурс» наголошується на процесуальності, динамічності, принциповій незавершеності релігійної комунікації.

Звичайно, одними з найближчих до цілей даного дослідження можна вважати роботи дослідників, котрі торкаються сфери взаємодії релігійного дискурсу із суспільно-політичними процесами та явищами. До даної когорти варто віднести, по-перше, праці Н. Варшавої, яка говорить про залучення потенціалу релігійного фактору до суспільно-політичного дискурсу і, зокрема, у вигляді кооперації з релігійними організаціями та артикуляції християнських цінностей і традицій. У свою чергу, О. Бортнікова також вивчає особливості функціонування релігії в соціумі саме в координатах соціально-філософського та державно-управлінського дискурсу. Варто звернути увагу, що автор також долучився до розробки проблематики релігійного дискурсу, досліджуючи сутнісні параметри та функції останнього в рамках світової політики.

Нарешті, Ю. Лавриш розкриває широкий спектр властивостей комунікаційного дискурсу між суспільством, владою та Церквою, зокрема на тлі подій Євромайдану та на початку збройного протистояння на сході України. Звертаючись же безпосередньо до контексту російсько-українського міждержавного конфлікту, Л. Смола та М. Будейна доводять, що саме в умовах

інформаційної війни Російської Федерації (РФ) проти України населення та військовослужбовці останньої зазнають деструктивного інформаційно-психологічного впливу, що додатково зумовлює вагомість релігійного дискурсу з огляду на можливості виникнення та врегулювання соціально-політичних конфліктів та криз.

Відтак, окресливши широке поле останніх публікацій з теми дослідження, можемо зазначити наступне. Незважаючи на вельми розроблений теоретичний базис вказаної проблематики, в українській науці наразі бракує вивченості окремих сегментів українського релігійного дискурсу, що є дуже актуальними для винайдення інформаційно-психологічних та політичних аспектів врегулювання російсько-українського міждержавного конфлікту.

Мета – дослідити український релігійний дискурс у контексті російсько-українського міждержавного конфлікту.

Виклад основного матеріалу. Саме тому звертає на себе увагу комплекс дискурсивних практик Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО), що була створена як незалежний від органів державної влади України представницький міжконфесійний консультативно-дорадчий орган наприкінці 1996 р. За даними, представленими на сайті офіційного інтернет-представництва ВРЦіРО, в її складі налічується 18 церков і релігійних організацій, включно з однією міжцерковною релігійною організацією, що в сукупності своїй представляють більш ніж 95% вірян України та всі її основні конфесії. Декларованою метою даного міжконфесійного консультативно-дорадчого органу є консолідація діяльності Церков та релігійних організацій задля духовного відродження України, «координації міжцерковного діалогу як в Україні, так і за її межами, участі в розробці проектів нормативних актів з питань державно-конфесійних відносин, здійснення комплексних заходів добродійного характеру» [1].

Функції ВРЦіРО на національному та міжнародному рівнях, на думку автора, з одного боку, зумовлюються вказаною вище задекларованою метою її діяльності, а з іншого, – загальними параметрами функціонування релігійного дискурсу в політичному просторі. Саме тому, звертаючись до думки К. Чумакової, цитованої в одній із попередніх робіт автора, до перелічених вище функціональних аспектів діяльності ВРЦіРО можемо, безумовно, віднести здійснення інформаційно-психологічного впливу на різного типу внутрішню та зовнішню аудиторію, долучення людей до певної віри, і, що є ключовим для даного дослідження, коментар суспільних, а також міжнародних подій через призму релігії [2, с. 96–97]. Більш того, згадаємо, що, на переконання К. Чумакової, саме в масштабах простору масових комунікацій релігія трансформується в певний суспільний продукт, котрий поширюється та закріплюється у свідомості людей завдяки релігійному дискурсу [2, с. 96–97]. Таке розуміння інструментальних характеристик останнього феномену саме й підводить нас до визнання вагомості ВРЦіРО в якості агента врегулювання російсько-українського міждержавного конфлікту щонайменше на інформаційно-психологічному рівні, зважаючи на структурні властивості даного органу та визначальну, на думку автора, роль когнітивно-сміслових детермінант людської поведінки.

Відповідно, надалі в рамках дослідження буде розглянуто спектр дискурсивних практик ВРЦіРО, втілених у низці заяв, діалогів з іншими акторами національної та світової політичної арени, а також окремих заходів. Окремо варто відмітити роль круглого столу «Релігія і влада в Україні: проблеми взаємовідносин», що проводиться з 1996 р. під егідою Центру Разумкова за участі представників найчисельніших християнських церков і релігійних організацій України. Матеріали даних заходів відображають в собі й деякі приклади мовних актів зокрема і зі сторони ВРЦіРО, що дозволяє відслідковувати зміну та характер стратегічних наративів даного міжконфесійного органу, спрямованих на різного типу цільові аудиторії [3].

Повертаючись до контексту російсько-українського міждержавного конфлікту та ролі релігійного дискурсу ВРЦіРО в ньому, потрібно зазначити наступне. Так, вже 2 березня 2014 р. зазначений міжконфесійний дорадчий орган висунув офіційну заяву в якості реакції на згоду Ради Федерації Федерального Зібрання РФ від 1 березня 2014 р. на застосування російських військ в Україні. Зокрема, в першому ж абзаці даної заяви стверджувалося, що *«введення військових сил іншої держави на територію України є загрозою не тільки для нашої країни, але й для миру та спокою на Європейському континенті загалом»* [4, с. 6]. При цьому в тому ж документі ВРЦіРО наголосила, що визнає діючу в Україні владу легітимною; а також звернулася до міжнародного співтовариства *«з проханням зробити все можливе для збереження миру в Україні та збереження територіальної цілісності, суверенітету і недоторканості кордонів Української держави»* [5]. Більш того, ВРЦіРО, звертаючись тим самим до зовнішньої цільової аудиторії, зазначила, що *«підриєв миру і стабільності в Україні загрожує зруйнувати всю сучасну систему світової безпеки. Тому слід вжити всіх заходів, щоб в Україні внаслідок введення іноземних військ не розгорілася війна»* [5].

3 квітня 2014 р. у своєму комюніке ВРЦіРО, вказуючи на період суспільно-політичної кризи в Україні, заявила, що *«церкви та релігійні організації зберігають міжконфесійний та міжрелігійний мир»*, а також виступила з осудом проявів сепаратизму, провокацій та штучних намагань розпалення ворожечі на релігійному ґрунті [6]. Знову ж таки, в цьому, попередньому та низці наступних прикладів можемо побачити, що ВРЦіРО незмінно відстоювала цілісність України в її міжнародно-визнаних кордонах. З кінця травня-початку червня 2014 р. ВРЦіРО у своєму дискурсі на підтримку дій української влади почала активніше використовувати термін «терористи» щодо незаконних збройних формувань на сході України. Так, предстоятель Української православної церкви Київського патріархату (УПЦ КП), Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет після зустрічі ВРЦіРО з в.о. Президента України О. Турчиновим та прохання останнього помолитися за мир в Україні та вибори, що наближалися, сказав:

«Ми молимося. Але за який мир ми боремось? Ми хочемо справедливого миру. Ми не хочемо жити в умовах неволі, в умовах окупації... Ми хочемо справедливого миру. Тобто щоб Україна була демократичною країною, нерозділеною від заходу і до сходу, від півдня і

до півночі. І Крим – наша територія. Але сьогодні вона окупована. І тому ми молимося, щоб і Крим повернувся до нас. Молимося за те, щоб і на Донбасі терористи і спецназівці російські покинули нашу землю» [7].

Водночас Глава УГКЦ верховний архієпископ Святослав (Шевчук) упродовж вказаної зустрічі звернув увагу, що «примирювати людей між собою, перш за все, можуть і повинні релігійні діячі як духовні особи. Бо Всевишній є Богом миру й злагоди» [7]. Останнє, у свою чергу, ще раз доводить думку автора про те, що інформаційно-психологічний та когнітивно-смысловий аспекти врегулювання російсько-українського міждержавного конфлікту є визначальними в його сутнісній динаміці.

Характеризуючи ж подальші дискурсивні практики ВРЦіРО в історичній ретроспективі, варто відмітити певний дуалізм у відносинах даного міжконфесійного органу з українською владою. Так, нехай представники конфесій неодноразово підкреслювали, що ангажування церков у політичні процеси і втручання в їх внутрішні справи є неприпустимим, Секретаріат ВРЦіРО схвально сприйняв пропозицію Президента України П. Порошенка долучитися до реалізації мирного плану у Донецькій і Луганській областях [8]. Варто звернути увагу, що, ведучи мову про сприяння налагодженню діалогу для звільнення полонених, Президент України зазначив: «Це те служіння Богу, на моє розуміння, яке сьогодні потребує Україна, народ і заручники», із чим погодилась ВРЦіРО. Таким чином, помітним є офіційне включення релігійного дискурсу міжконфесійного дорадчого органу, що розглядається, до контексту суспільно-політичних процесів як національного, так і міжнародного рівнів. Саме тому у своєму комюніке від 9 липня 2014 р., після згаданого звернення П. Порошенка 25 червня 2014 р., ВРЦіРО закликала «всіх, хто незаконно тримає зброю, скласти її та припинити кровопролиття, звільнити з полону заручників, в тому числі й священнослужителів, не захоплювати та не використовувати церковних споруд та релігійних приміщень у збройному конфлікті» [9]. Тобто ще однією природною характерною рисою релігійного дискурсу ВРЦіРО є те, що її представники солідарні з людьми, які постраждали від збройного конфлікту, та закликали своїх вірних до діяльної допомоги та справ милосердя братам і сестрам зі Сходу України [9].

Знаковим, на думку автора, в контексті російсько-українського міждержавного конфлікту став організований діалог між релігійними лідерами України та РФ. 10 вересня 2014 р. під егідою Норвезького Біблійного Товариства та фінансової підтримки Уряду Норвегії в м. Осло було проведено міжконфесійний круглий стіл, під час якого був зроблений акцент на «служінні Церков і релігійних організацій в умовах існуючого конфлікту, на свідченні правди, миротворчій ролі релігійної спільноти». Так, глава Християнської Ради Норвегії єпископ Елс Брітт Нільсен звернула увагу учасників та представників міжнародних ЗМІ, що «для припинення насильства і ескалації конфлікту дуже важливі зусилля церков» [10].

І нехай останнє абсолютно чітко співпадає з позицією автора, маємо відмітити суттєву якісну характеристику даного українсько-російського міжконфесійного круглого столу в Осло. А саме: зі сторони України

в ньому прийняла участь делегація ВРЦіРО, однак натомість від РФ – керівники й представники Католицької Церкви в Росії, а також протестантських Церков, юдейської та мусульманської громад. Останнє ж свідчить про особливого роду синтез стратегічного наративу Російської православної церкви (РПЦ) та офіційної політичної влади, що однак не є предметом даного дослідження. Цікавим є також смисловий вимір із промови Патріарха Філарета в рамках даного міжконфесійного круглого столу:

«Український народ за мир. Але нам потрібен мир не будь-якою ціною, а справедливий мир. Якщо ми будемо говорити неправду, то миру не буде. Потрібно говорити правду і знаходити між собою порозуміння, шукати шляхи примирення наших народів і припинення цієї неоголошеної війни» [10].

Тобто, як і навесні 2014 р., у жовтні того ж року представники ВРЦіРО говорять про «справедливий мир», при цьому відбувається нова акцентуація на (хоч і не прямо) на інформаційно-психологічному протистоянні, та явно – на потребі пошуку шляхів примирення між українським та російським народами. Як розуміємо, стратегічний наратив ВРЦіРО в даному разі спрямований більше саме на зовнішню аудиторію, зокрема РФ, світове співтовариство, і лише потім – на національну аудиторію.

Черговими прикладами реалізації стратегічного наративу ВРЦіРО, спрямованого на західну цільову аудиторію, стали зустрічі в Києві з представником Ватикану і Папи Римського кардиналом Крістофом Шенборном, архієпископом Віденським і примасом Австрії наприкінці грудня 2014 р. [11]; а також Держсекретарем Ватикану кардиналом П'єтро Пароліном у червні 2016 р. [12]. Цікавим є й те, що вже 22 червня 2015 р. з'явилося рішення ВРЦіРО щодо її подальшої міжнародної діяльності, зокрема в тому, що стосується заходів, спрямованих «на порозуміння з релігійною спільнотою Росії та представлення об'єктивної інформації про події в Україні» [13]. Однак, принаймні з джерел, що надаються офіційним інтернет-представництвом ВРЦіРО в інтернеті, інформацію про заходи, спрямовані на порозуміння з релігійною спільнотою Росії, не було виявлено. Єдине, що на початку вересня 2016 р. даний український міжконфесійний дорадчий орган закликав російських релігійних діячів та Всесвітню Раду Церков сприяти «звільненню заручників на Сході України як прояв милосердя» [14].

Водночас на західному напрямку дискурсивні практики ВРЦіРО залишилися активними, а також тісно пов'язаними з українським офіційним політичним наративом. Так, під час візиту делегації даного міжконфесійного органу до Королівства Нідерландів 28 березня 2016 р. представниками делегації стверджувалося, що «церква як суспільна інституція має в Україні найвищий рівень довіри громадян (59 %), а тому прагне поширити успішний досвід міжконфесійного, міжетнічного та міжнаціонального діалогу на міжнародний рівень» [15]. Привертає до себе увагу в даному разі також і те, що в ході згаданого візиту представниками ВРЦіРО була порушена й тематика інформаційно-психологічного протистояння, в якому важлива роль була відведена зокрема й діалогу з релігійними діячами [15]. Ще одним суттєвим, на думку

автора, смисловим аспектом дискурсивних практик ВРЦіРО особливо щодо зовнішньої цільової аудиторії є наголос на європейських прагненнях українців, а також – що більш значиме – тому, що «на фоні російської гібридної війни проти Заходу Україна стала форпостом європейських демократичних цінностей, стримуючи імперські амбіції агресора» [16]. Тобто можна в даному разі відмітити спроби конструктивного позиціонування Україною себе шляхом релігійного дискурсу ВРЦіРО як гідного міжнародного агента-медіатора для встановлення міжконфесійного, міжетнічного та міжнаціонального діалогу.

Що ж до діалогу на національному рівні та взаємодії з внутрішніми цільовими аудиторіями, то варто відмітити, що стосовно залучення до співпраці з органами та представниками державної влади вже було згадано вище на прикладі діалогу з в.о Президента України О. Турчиновим та Президентом України П. Порошенком. На продовження ж характеристики даного типу дискурсивної взаємодії можна згадати зустріч прем'єр-міністра України А. Яценюка з представниками ВРЦіРО 16 вересня 2015 р., під час якої Церковні ієрархи та релігійні лідери звернули увагу на те, «що вони не лише молитвою та словом, але й справами зміцнюють обороноздатність країни, бойовий дух її воїнів, надають велику допомогу найбільш незахищеним верствам населення, в тому числі вимушеним переселенцям і постраждалим внаслідок АТО» [17].

У свою чергу, знаковим, на думку автора, є те, що 11 грудня 2016 р. під час зустрічі з Головою Служби Безпеки України (СБУ) В. Грицаком представники ВРЦіРО погодилися на «започаткування регулярного відкритого і відвертого діалогу між СБУ та духовенством» [18]. Важливим з огляду нинішнього та подальшого розгляду ВРЦіРО в контексті врегулювання російсько-українського міждержавного конфлікту є наголос Голови СБУ на тому, що «українські церкви і релігійні організації знаходяться на передовій інформаційної війни і постійно закликають вірян до єднання, толерантності та захисту Вітчизни...І саме тому Всеукраїнська Рада Церков та релігійних організацій може бути надійною платформою пошуку шляхів для порозуміння» [18].

Наведені приклади початкових стадій синтезу релігійного та політичного дискурсу в Україні в нинішніх умовах російсько-українського міждержавного конфлікту є показовими зрушеннями в сторону консолідації єдиного та узгодженого комплексу стейкхолдерів, спроможних ефективно вплинути на перебіг згаданого конфлікту. Особливо зважаючи на підвищення рівня пріоритетності саме інформаційно-психологічних аспектів врегулювання останнього. Так, до прикладу, ще 26 жовтня 2016 р. було оголошено, а 2 листопада 2016 р. на базі «Сармат» у Краматорську проведено засідання ВРЦіРО за участі Голови СБУ, а також офіцерів об'єднаного штабу ЦУ СБУ в зоні АТО [19]. Разом із молитвою за Україну, в якій взяли участь вищевказані сторони, метою даного заходу було спілкування з місцевою владою, а також журналістами і представниками місії ОБСЄ – тобто агентами як внутрішньої, так і зовнішньої цільової аудиторії. УПЦ Московського Патріархату (УПЦ МП) також приймало участь у заході, хоча й не в особі її Предстоятеля, митропо-

лита Онуфрія, а митрополита Августина, голови синодального відділу із взаємодії зі Збройними силами та іншими військовими формуваннями України [19].

Висновки.

1. Концептуально-теоретична розробка проблематики релігійного дискурсу, зважаючи на виключну роль останнього щодо забезпечення інформаційно-психологічної безпеки українського населення, потребує розширення діапазону міждисциплінарних наукових розробок із даного напрямку. Зокрема, варто звернути увагу на властивості поєднання релігійного та політичного, а також культурного дискурсів із точки зору психолінгвістичної, когнітивістської та інформаційно-комунікативної парадигм. Першочергова причина для такої оптимізації полягає в необхідності ефективного використання зазначених дискурсивних практик щодо врегулювання російсько-українського міждержавного конфлікту; а також подальшого поширення відповідного медіаційного досвіду зі світовим співтовариством, що може суттєво підвищити політичні позиції України в регіоні та світі.

2. Наявні структурні та функціональні особливості Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій (ВРЦіРО) дають можливість говорити про неї як про де-факто значущого стейкхолдера в справі винайдення шляхів врегулювання російсько-українського міждержавного конфлікту. Присутність у складі даного колективного органу представників майже абсолютної більшості церков та релігійних організацій України, а також підтримка ним діалогу з вищою політичною владою надають йому суттєві інформаційно-психологічні, моральні й політичні переваги як на національному, так і на міжнародному рівні.

3. Характеризуючи структуру стратегічних наративів у межах релігійного дискурсу ВРЦіРО, варто виокремити ключові поточні **сміслові лейтмотиви**. **По-перше**, це прагнення до відновлення «Справедливого миру» та територіальної цілісності України в рамках міжнародно визнаних кордонів. **По-друге**, підтримка політичної лінії української влади, особливо в аспекті реалізації інформаційної політики, консолідації української національної ідентичності, схвалення та освячення дій українських військовослужбовців (зокрема на сході країни), заклик до повернення та духовної підтримки полонених. **По-третє**, звернення до міжнародного співтовариства щодо об'єднання зусиль в боротьбі з агресією РФ. **По-четверте**, – що менш виражено – звернення до відповідної цільової аудиторії з-поміж релігійних лідерів й звичайних вірян РФ стосовно припинення кровопролиття. **По-п'яте**, – що також поки є менш вираженим – позиціонування України як держави, що має успішний досвід міжконфесійного, міжетнічного та міжнаціонального діалогу тощо.

4. Таким чином, враховуючи інформаційно-психологічні можливості впливу релігійного дискурсу ВРЦіРО на врегулювання російсько-українського міждержавного конфлікту, пропонуються такі рекомендації:

1) активізувати участь ВРЦіРО в обговоренні та прийнятті рішень щодо впровадження інформаційно-психологічних операцій на сході України за участі СБУ, Міністерства оборони України, Міністерства інформаційної політики та інших зацікавлених сторін;

2) розробити гнучку комунікаційну стратегію з УПЦ МП задля додаткового залучення її інформаційно-сміслових ресурсів у процеси примирення та врегулювання конфлікту;

3) за підтримки Міністерства закордонних справ України, Міністерства культури та інших зацікавлених сторін збільшити кількість контактів ВРЦіРО з міжнародними міжцерковними та релігійними організаціями з метою представлення та ефективного донесення їм українського стратегічного нарративу.

Реалізація цих та інших можливих видозмін у дискурсивних практиках ВРЦіРО має можливість якісно покращити результативність діяльності України щодо врегулювання міждержавного конфлікту з Російською Федерацією.

Література

1. Інформація про ВРЦіРО [Електронний ресурс] Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 23 липня 2014 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/council/info>.

2. Васильченко О.М. Ключові функції релігійного дискурсу в світовій політиці / О.М. Васильченко // Історичні, соціологічні, політологічні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Херсон, 23-24 вересня 2016 р. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – С. 95–98.

3. Релігія, церква, суспільство і держава: два роки після Майдану (Інформаційні матеріали підготовлені до чергового засідання постійно діючого Круглого столу «Релігія і влада в Україні: проблеми взаємовідносин» 26 травня 2016 р.) / Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні. – Київ, 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.razumkov.org.ua/upload/Religiya_200516_A4.compressed.pdf.

4. Коли Бог стає зброєю. Переслідування за релігійними переконаннями в ході воєнного конфлікту на сході України – звіт / Центр Громадянських Свобод, Міжнародне партнерство за права людини. – Київ. – Квітень, 2015. – 22 с.

5. Заява Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій у зв'язку з рішенням Ради Федерації Федерального Зібрання Російської Федерації від 1 березня 2014 року [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 02 березня 2014 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/statements/380-council-of-churches-statement-on-decision-of-russian-military-invasion>.

6. Комюніке засідання Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 03 квітня 2014 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/387-communicue-of-ukrainian-council-of-churches-meeting>.

7. Глави Церков підтримують дії української влади у боротьбі з тероризмом на Донбасі (ВІДЕО) [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 02 червня 2014 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/395-churches-support-ukrainian-government-in-fight-against-terrorism>.

8. Всеукраїнська Рада Церков готує пропозиції для діалогу з новим Президентом [Електронний ресурс] /

Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 27 червня 2014 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/399-uccro-prepared-propositions-for-new-president-of-ukraine>.

9. Комюніке засідання Всеукраїнської Ради Церков від 9 липня 2014 року [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 09 липня 2014 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/405-communicue-meeting-uccro-kyiv>.

10. У Норвегії релігійні лідери України та Росії розпочали діалог про примирення між народами [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 10 вересня 2014 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/413-oslo-meeting-ukraine-russia-religious-leaders>.

11. Всеукраїнська Рада Церков зустрілася зі спеціальним представником Ватикану [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 22 грудня 2014 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/421-uccro-meeting-vatican-legate-christoph-schonborn>.

12. Рада Церков зустрілася з Держсекретарем Ватикану кардиналом П'єтро Пароліном [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 21 червня 2016 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/469-rada-tserkov-zustrilasia-z-derzhsekretarem-vatykanu-kardynalom-p-ietro-parolinom>.

13. Всеукраїнська Рада Церков намітила власний план боротьби з корупцією [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 22 червня 2015 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/435-uccro-makes-campaign-against-corruption-in-ukraine>.

14. Рада Церков закликає звільнити заручників з полону на Донбасі [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 08 вересня 2016 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/statements/471-uccro-statement-hostages-captives-donbas-donetsk-luhansk-ukraine>.

15. Делегація ВРЦіРО відвідує Нідерланди з метою популяризації України [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 29 березня 2016 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/453-uccro-netherlands-hague>.

16. Релігійні діячі України провели в Гаазі зустрічі на високому рівні [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 29 березня 2016 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/454-uccro-netherlands-hague-meetings>.

17. Прем'єр-міністр обговорив з Радою Церков актуальні питання співпраці [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 25 вересня 2015 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/441-prime-minister-discussed-with-council-of-churches-issues-of-cooperation>.

18. Всеукраїнська Рада Церков зустрілася з головою СБУ [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. – 15 грудня 2015 р. – Режим доступу : <http://vrciro.org.ua/ua/events/445-ukrainian-council-of-churches-met-with-head-of-sbu>.

19. Всеукраїнська Рада Церков провела засідання і зоні АТО [Електронний ресурс] / Релігійно-інформаційна служба України. – 3 листопада 2016 р. – Режим доступу : https://risu.org.ua/ua/index/all_news/confessional/aucscro/64988.

Анотація

Васильченко О. М. Український релігійний дискурс у контексті російсько-українського міждержавного конфлікту. – Стаття.

У статті на прикладі діяльності Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО) розглядається природа та динаміка українського релігійного дискурсу в умовах російсько-українського міждержавного конфлікту. Зокрема, виокремлюються його основні функції як на національному, так і міжнародному рівнях взаємодії. Підкреслюється роль ВРЦіРО в якості агента врегулювання зазначеного міжнародного конфлікту щонайменше на інформаційно-психологічному рівні. Також у даному дослідженні надається семантична характеристика стратегічних наративів вказаного міжконфесійного органу щодо різного типу внутрішніх та зовнішніх аудиторій. У результаті висувуються окремі рекомендації щодо дискурсивних практик ВРЦіРО з метою підвищення ефективності діяльності України щодо врегулювання міждержавного конфлікту з Російською Федерацією.

Ключові слова: ВРЦіРО, релігійний дискурс, інформаційно-психологічна безпека, врегулювання міжнародного конфлікту, Україна, Російська Федерація.

Анотация

Васильченко О. Н. Украинский религиозный дискурс в контексте российско-украинского межгосударственного конфликта. – Статья.

В статье на примере Всеукраинского Совета Церквей и религиозных организаций (ВСЦиРО) рассматривается природа и динамика украинского религиозного дискурса в условиях российско-украинского межгосударственного конфликта. В частности, выделяются его основные функции как на национальном, так и международном уровнях

взаимодействия. Подчеркивается роль ВСЦиРО в качестве агента урегулирования указанного международного конфликта на информационно-психологическом уровне. Также в рамках данного исследования предоставляется семантическая характеристика стратегических нарративов указанного межконфессионального органа, направленных на разного типа внутренние и внешние аудитории. В результате выдвигаются отдельные рекомендации относительно дискурсивных практик ВСЦиРО с целью повышения эффективности деятельности Украины по урегулированию межгосударственного конфликта с Российской Федерацией.

Ключевые слова: ВСЦиРО, религиозный дискурс, информационно-психологическая безопасность, урегулирование международного конфликта, Украина, Российская Федерация.

Summary

Vasylchenko O. M. Ukrainian religious discourse within the context of the Russia-Ukraine international conflict. – Article.

The article examines the nature and dynamics of Ukrainian religious discourse in terms of the Russia-Ukraine interstate conflict on the example of the Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations (AUCCRO) activities. In particular, it outlines the basic functions thereof both on national and international levels of interaction. It also highlights the role of the AUCCRO as an agent of regulation of the above-mentioned international conflict, at least on the informational and psychological level. Also in this research, semantic characteristics are given to the strategic narratives of the specified interfaith body aimed at various types of internal and external audiences. As a result, some recommendations are provided for the AUCCRO's discursive practices in order to improve the efficiency of Ukraine's activity concerning the regulation of the inter-state conflict with Russia.

Key words: AUCCRO, religious discourse, informational-psychological security, conflict regulation, Ukraine, Russian Federation.